

4 тапхър Ачасен аяланавёсемпе ханяхавёсене сиреплетни	
Телле	Урокра курни-илтнинне пётёмлетесси.
Вахачё	5 минут
Вёренекенсен ёсё:	Кластер, синквейн тавасси.
Вёренгү меслечё:	Учитель терёслевё, шутлав
Вёрентекен ёсё:	Мён тумаллине катартса пырасси
ИКТпа усă курни	Презентаци (10-17 слайд) Ваттисен самахёсем
Телле	Илемлё пушлеве якатасси
Вахачё	13 минут
Вёренекенсен ёсё:	Викторина, ўкерчёк.
Вёренгү меслечё:	Шырав
Вёрентекен ёсё:	Мён тумаллине катартса пырасси
Ўак тапхърти терёслев	Синквейн, кластер, фишбоун тавасси.
5 тапхър Киле ёс пани	Презентаци (20 слайд) 3 терлё киле ёс: 1. “Кукамай” калав тарăх сюжетлă ўкерчёксем тумалла. 2. Хавăран кукамай, асанйёр синчен сочинени, савă сырса килёр, видеоклип ўкерёр. (суйласа илнё тарăх) 3. Напишите сочинение о поступке, который вы никогда больше не совершите.
Вёренекенсен ёсё:	Дневниксене сырасси
6 тапхър Урока пётёмлетни	Презентаци (21 слайд) (1-2 мин)
Вёрентекен ёсё:	Паянхи темăна мёнле аяланнинне терёслесси. Пётёмлетё тавасси. Ачасен ёсне хакласси.
Вёренекенсен ёсё:	Ыйгусене хуравласси

***Васильева Наталия Михайловна,**
Върнар районёнчи Кустумёрти
вйтам шкулта пусламйш классене вёрентекен*

ЭПИР ЧАВАШ АЧИСЕМ (чаваш чёлхи кунне халаллан класс тулашёнчи мероприятия)

«Эпир чаваш ачисем» класс тулашёнчи мероприятие чаваш чёлхи кунне халаллан. Мероприятие 1-мёш тата 2-мёш класра вёренекенсемпе ирттерме пулат. Унсър пусне ку мероприятия «Литература вулавё» урокёсенче чавашлăх синчен калакан хайлавсене аса илсе пётёмлетме май парать.

Теллеёсем:

1. Ачасене чаваш халăх тумёпе паллаштарасси.
2. Чаваш халăхён чёлхе илемлёхне, ваййисен асамлăхне усса парасси.
3. Пурте пёрле ёслесе савă калас, юрлас-ташлас асталăха аталантарасси.

Кирлё хатёрсем: чаваш тумё синчен калакан слайдсем; чаваш тумне тăханный пукане, хут пуканесем; сарăсем; юрăсен дискё, интернет-ресурс.

Уяв йёрки

Вёренекен: (чаваш тумё тăханный хёр ача).

Пёррехинче кăхине
Ырă чулă асанне
Усрё те шур арчине
Чёнчё мана хай патне.

Кёмёл тевет, май сыххи,
Тухья, сурпан, писиххи
Шурā сатин кёпесем,
сарā хитре саппунсем.
Саксене йāлт асанне
Пачё мана – мāнукне.

Вёрентекен: Пулчё тāчё Илемпи, / Тен, Пинерпи, тен, Нарспи. / Кам пёлет-ши, ачасем, / Мёнле сирён шухāшсем?

Ачасем хуравлаççё. (Пукане, хёр ача, Валя ...).

Вёрентекен: Аван-аван, ачасем! Валя паян чāваш тумёпе. Хайён тусё пуканепе. *(Вёрентекен ачана чāваш тумё тāхāннā пукане тыттарать)*

Вёрентекен: – Ачасем, парта хушшинчен тухса ман пата килёр-ха. *(Ачасем вёрентекен тавра пуçтарāнса тāраççё).* Мёншён эпё çакāн пек пукане илсе килтём, Валя та шукул тумёпе мар? *(Ачасем хуравлаççё).*

Вёрентекен: – Паян тёлёнмелле кун. Сирён пек ачасем пурте чāваш сёршывё синчен, чāваш савви-юрри, сāмахё, вāййи-кулли синчен калаçаççё. Паян чāваш чёлхи кунё. Эпир Чāваш Енре пуранатпāр. Пирёншён тāван, чи хаклā, чи сывах чёлхе – чāваш чёлхи. Апла пулсан паянхи уяв – пирён уяв.

Вёренекен: -Эпир камсем? Чāвашсем!

Калаçатпāр чāвашла,

Сāвāлатпāр чāвашла.

1-мёш сāвā калакан ача: Чāвашла эп калаçатāп,

Вёренетёп чāвашла,

Аннене савāнтаратāп

Эпё кунсерен сапла.

Сāвā калакан 2- мёш ача: Кāмāл пур чухне ташлатāп,

Саптаратāп саккāрла,

Таврана янраттаратāп

Чāвашла юрла-юрла.

Сāвā калакан 3-мёш ача: Эп чāваш ачи, саватāп

Хамāрāн чāваш сёрне.

Вāл кипке те ман, сāпка та

Ана манмāп ёмёрне.

Сāвā калакан 4-мёш ача: Эп чāваш ачи саватāп

Чёвёл-чёвёл чёлхене

Юратап сāвва, юрра та

Купāса та кёслене.

Вёренекен: Эпир камсем? / Чāвашсем! / Сāвāлатпāр чāвашла, / Юр юрлатпāр чāвашла.

(Ачасен ушкāнё Н. Ыдарайāн «Чāваш ачи» сāввите кёвёлене юрра юрлать).

Чāваш ачи чāвашах –

Чунё ёсре яланах.

Пёр сул хушши сāпкара

Пиеленсе пишёхет.

Ик сул хушши вāйāра

Ирёкленсе ситёнет.

Виçё сула ситсессён

Витре йāтма вёренет.

Тāват сула ситсессён

Тукмак тытма тёлленет.

Пилёк сула ситсессён

Пилёк авма сёмленет.

Ултā сула ситсессён

Уя тухса вѣстерет.

Вѣренекен: Эпир камсем? Чăвашсем! Юр юрлатпăр чăвашла, Вай
вылятпăр чăвашла.

(Ачасем вайă картине тăраççĕ).

Ертсе пыракан ача: Вѣт вѣлтĕрен хушшинче
Сарă кайăк чĕппи пур,
Эс те чипер, вай та чипер,
Чан чиперри, сик те тух!

*(Суйласа илнĕ ача вайă картинче ларать, ыттисем савă каласа
савăнаççĕ. Савă каласа пĕтерсен, савăнма чарăнаççĕ. Пĕр ачи хыçалтан
пырса арçын ачан куçне хуплат. Куç хуплаканнин ятне тĕрĕс каласан, Рома
вайă картине тăрат. Тĕрĕс каламасан «Пукане» юрра юрлат.)*

Ачасем: Ларать, ларать, Рома ларать
Шĕшкĕ тĕмĕ айĕнче.
Сиет, сиет, Рома сиет
Шĕшкĕн сарă майăрне.
Вăхăт ситсен, тăрас пулат,
Ятне тĕрĕс калас пулат.

Вѣренекен: Эпир камсем? / Чăвашсем! / Вай вылятпăр чăвашла, / Таш
ташлатпăр чăвашла.

*(Ачасем «Чăваш ачисем» юрăна тапш ташлаççĕ. Тапш кĕввине
интернетран илнĕ.)*

Вѣрентекен: - Маттур, ачасем. Чăваш халăхĕ – ёсчен халăх. Мĕн авалтан
вай пĕр – пĕрне пулăшса ёслесе пурăнă. Айтăр эпир чан чăвашсем пулса,
пурте пĕрле пуханса çак илемлĕ пуканесен тумĕсене чăваш тĕррисемпе
илемлетер. Тĕрĕ вай – чăвашсен авалхи искусстви. Чăвашсен тĕрри –
чăвашсен сырулахĕ. Тĕрре шура пир сине тунă. Шура тĕс – çутă кун, тасалах.
Хура тĕс – çĕр тĕсĕ, халăх вайĕ. Хĕрлĕ тĕс – пурнаç, ёç. Сарă тĕс – хĕвел,
савăнаç, телей.

*(Вѣрентекен ачасене слайд сунче чăваш тумĕ тăхăннă пуканесене
катартса илет. Г. Иванов-Орковăн «Узоры, цвет, символика» кĕнекере
чăваш тумĕ тăхăннă пуканесене пăхтарать.)*

Вѣрентекен: – Ачасем, икĕ ушкăна уйрăлса пуканесем валли илемлĕ тум
хатĕрлер-ха.

Вѣренекен: Эпир камсем? / Чăвашсем! / Вай вылятпăр чăвашла, / Таш
ташлатпăр чăвашла.

*(Ачасем икĕ ушкăна пайланса хут пуканесем валли илемлĕ тум
хатĕрлĕççĕ. Ушкăнра ачасен тухья, тевет, мерчен, кĕпе, саттун сăрласа
илемлетмелле.)*

Вѣрентекен: – Ачасем, аван. Хамăр чăваш пулнине паян юрласа та,
ташласа та, ёслесе те сирĕплетрĕмĕр. Пурте пĕрле «Пахчи-пахчи» юрра
шăрантарса паянхи уява вĕçлĕпĕр.

1) Пахчи-пахчи, сĕмĕрт пахчи, / сĕмĕрт сисе ўсрĕмĕр. / Эх, ўсрĕмĕр, /
савăнпа хура пултăмăр.

2) Пахчи-пахчи, майăр пахчи, / Майăр сисе ўсрĕмĕр. / Эх, ўсрĕмĕр, /
савăнпа сарă пултăмăр.

3) Пахчи-пахчи, сырла пахчи, / сырла сисе ўсрĕмĕр. / Эх, ўсрĕмĕр, /
савăнпа маттур пултăмăр.

Вѣренекен: Эпир камсем? / Чăвашсем! / Вай вылятпăр чăвашла, / Таш
ташлатпăр чăвашла.

Вѣрентекен: – Пурне те пысăк тав. Хамăр чăваш пулнине манар мар.
Тăван чĕлхене пĕтме парар мар!